

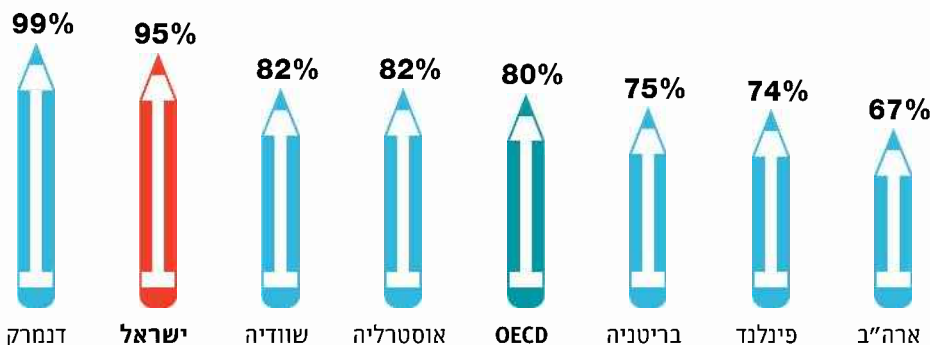
ציון נכשל על פי דו"ח OECD:

ההשקעה בתלמידים זינקה, שכר המורים מטפס – אבל ההישגים נותרו בתחתית

תקציב החינוך עלה ביותר מ-50% בחמש השנים האחרונות, אבל בגלל ניהול גרוע ואפליה תקציבית – מערכת החינוך מידרדרת • התלמידים נכשלים במדעים ובמתמטיקה, הכיתות צפופות ב-40% יותר מבאירופה – ותשלומי ההורים לא מפסיקים להתנפח • ליאור דטל 6

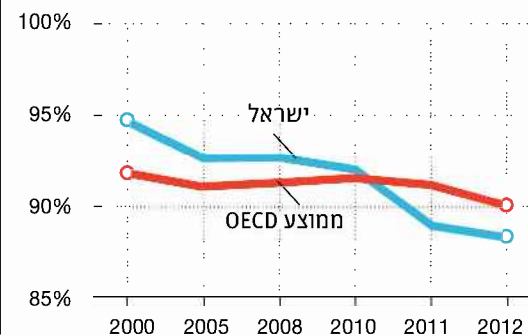
שכר המורים בישראל – גבוה יחסית

שכר מורים בבתי ספר יסודיים, ביחס לשכר הממוצע של עובדים בעלי השכלה וגיל דומים

ההורים משלמים יותר

ההוצאה הציבורית כשיעור מההוצאה הלאומית על חינוך

דו"ח OECD: יש תקציב לחינוך, שכר המורים עלה – אבל ההישגים תקועים

הצפיפות בכיתות בבתי הספר היסודיים בישראל גבוהה ב-40% מהמוצע באירופה • ההשקעה של ישראל בתלמידים כבר אינה הנמוכה ביותר ב-OECD – אך היא עדיין נמוכה • שיעור הצעירים בעלי השכלה גבוהה בישראל ירד בהשוואה לעולם

הפגנה של תלמידים והורים במחאה על הצפיפות בכיתות. צילום: תומר אפלבוים

ליאור דטל

הדו"ח השנתי של OECD על מערכות החינוך בעולם שובר כמה מוככמות על מערכת החינוך בישראל: מתברר כי שכר המורים בישראל כבר אינו נמוך כמו בעבר, ההשקעה בתלמידי דים עלתה והם גם מקבלים יותר שעות לימוד מעמיתיהם בחו"ל. למרות זאת, הישגי התלמידים בישראל נותרו חלשים, הפערים ביניהם הם מהגבוהים בעולם, והם לומדים בכיתות הצפופות ביותר פרט לסין.

דו"ח Education at a Glance מציין כי הגידול בשכר המורים בישראל בשנים האחרונות היה גבוה במיוחד ביחס למדינות OECD, וכך גם ההשקעה בכל תלמיד – בעקבות יזנוק בתקציב בי החינוך בשנים האחרונות. מאז 2014 גדל תקציב החינוך ב-14%, לעומת גידול של 10% בכל תקציבי הממשלה, ובחמש השנים האחרונות הוא זינק ב-56% – הגידול הגבוה ביותר בקרב משרדי הממשלה.

למרות זאת, מתוצאות מבחני המיצ"ב שפורסמו בשבוע שעבר בר (ונערכו בבתי הספר בישראל בשנת הלימודים הקודמת), עולה כי תלמידי ישראל נכשלו במבחני חנים במדעים ובמתמטיקה, והציון הגולמי הממוצע של תלמידי כיתה ח' היה 49 במדעים ו-52 במתמטיקה, כשהפערים על רקע מעמד כלכלי ובין יהודים לערבים נותרו גבוהים. לפי OECD, הפערים בהישגי התלמידים בישראל הם מהגבוהים בעולם. במבחני פיו"ח הקודמים, ההישגים של תלמידי ישראל היו נמוכים מאוד בהשוואה עולמית, והפערים בציונים היו מהגבוהים בעולם.

ייתכן כי הסיבה לכך היא תנאי הלימוד הגרועים בבתי הספר, איכות המורים הירודה, ניהול גרוע וסדר עדיפויות מעוות, שגורם לכך שלמרות הגידול בתקציב החינוך, שישתכס ב-52.1 מיליארד שקל ב-2016, אינו נושא אף בשורה למערכת החינוך. בתקציב 2016, הגידול הכי גבוה בהשוואה לתקציב הקודם, שאושר בכנסת ב-2014, הוא בתקציב לשיטות וללימודי יהדות.

מנתוני OECD עולה כי יש ראל מזניחה את ההשכלה במדינה, ואף שהיא מפנה תקציבים נוספים לחינוך, היא נמנעת משיי פול בבעיות הכואבות והקריטיות

1. שיעור נמוך יחסית של צעירים אקדמאים

בכל שנה, בין מאות העמורים של דו"ח OECD על מערכות החינוך בעולם, מופיע גם סימן אזהרה לישראל. אחרי שהארגון מפרט עד כמה שיפור ההשכלה במדינות הארגון תורם לצמיחה הכלכלית, לתעסוקה ולחברה, הוא מציג את הנתון הבא: ישראל היא המדינה היחידה בארגון, והשנייה מבין 43 מדינות, פרט לדרום אפריקה, שבה חלה ירידה בשיעור הצעירים מקרב בעלי השכלה גבוהה, אל מול שיעור גבוה של מבוגרים בעלי השכלה גבוהה, שעומדים לפרוש בשנים הקרובות משוק התעסוקה (בהם עולים מברית המועצות לשעבר). נוסף על כך, לפי נתוני הארגון, ההישגים בתחום החינוך בישראל נמוכים במיוחד בהשוואה למדינות רבות בעולם, והפערים בין הישגי התלמידים בה – מהגבוהים בעולם. "בכל מדינות OECD, שיעור הצעירים בעלי השכלה גבוהה, בגילי 25-34, גבוה משיעור המבוגרים בעלי השכלה גבוהה, בגילי 55-64, פרט לישראל ולדרום אפריקה", נכתב בדו"ח.

בממוצע, שיעור הצעירים בעלי תואר אקדמי גבוה ב-16% משיעור המבוגרים בעלי תואר אקדמי בישראל, אבל בניגוד למדינות אחרות בארגון שבהן מוגשת תנופה בהשכלה הגבוהה, בישראל התחום נמצא בנסיגה, ושיעור הצעירים המשכילים נמוך ב-1% משיעור המבוגרים המשכילים.

בארגון טוענים כי ניתן לייחס את הנתון הזה לשיעור הגבוה של משכילים בקרב אוכלוסיית הבוגרים בישראל, אבל המשמעות היא מעמדה כמדינה המשכילה ביותר בקרב המדינות המפותחות. למצב זה יש משמעות גדולה מבחינת שוק העבודה, שבעתיד יתקשה להתמודד עם הקיפאון בשיעור המי שכילים ולירידה ביכולת התחרות של ישראל מול מדינות מפותחות ומתפתחות, שעוקפות אותה בנתוני ההשכלה הגבוהה. מבחינת שיעור המשכילים בעלי תואר אקדמי בני 55-64, בעבר

היתה ישראל המדינה בעלת שיעור המשכילים הגבוה ביותר ב-OECD, כש-47% משכבת גיל זו היו בעלי השכלה הגבוהה – שיעור רומה לזה שקיים ברוסיה (50%). עם זאת, בזמן שמדינות אחרות הבינו את החשיבות של פיתוח ההשכלה, ישראל נותרה מאחור. כיום, רק 46% מהצעירים בישראל הם בעלי השכלה גבוהה – שיעור נמוך יותר משיעור הצעירים המשכילים בבריטניה (49%), בקנדה (58%), ברוסיה (58%), בליטא (53%) ובדרום קוריאה (68%). ב-OECD מציינים מדי שנה עד כמה ההשכלה תורמת לצמיחה האבטלה, כשככל מדינות הארגון שיעור האבטלה הנמוך ביותר הוא בקרב בעלי תואר אקדמי (5.1%), לעומת שיעור אבטלה של 12.8% בקרב אנשים שלא סיימו תיכון. בישראל, שיעור האבטלה בקרב אקדמאים נמוך עוד יותר (3.9%), לעומת שיעור אבטלה של 7.5% בקרב אנשים שלא סיימו תיכון.

בכל מדינות OECD, בעלי השכלה גבוהה גם משתכרים יותר. בישראל, בעלי השכלה גבוהה בני 25-64 משתכרים שכר גבוה ב-63% מבעלי השכלה תיכונית בלבד, בדומה לממוצע ב-OECD (שכר גבוה ב-60%). בארגון מציינים כי גידול בהשכלה תורם לכלכלה ומחזיר את ההשקעה בכל תלמיד ואף יותר מכך – בין השאר, באמצעות תשלומי מסים גבוהים יותר – וגם תורם לבריאות טובה יותר ופעילות רבה יותר של התרבות ותרומה לקהילה.

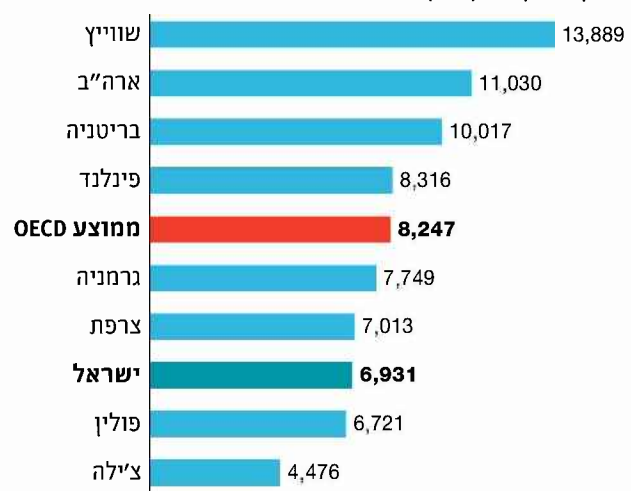
סוגיה נוספת שבה עוסק הדו"ח היא הפערים המגדריים בחינוך ובתעסוקה. למרות הצטמצמות הפערים המגדריים בתחום החינוך, נשים עדיין סובלות מייצוג נמוך בתחומים מסוימים, כמו מדעים, טכנולוגיה, הנדסה ומתמטיקה. גם סיכוייהן של נשים להתקבל למישרות נמוכים יותר משל גברים, אם כי הפער בתעסוקה קטן ככל שרמת ההשכלה גבוהה יותר, לפי נתוני OECD.

2. הצפיפות בכיתות גבוהה ביחס למוצע במערב

הצפיפות בכיתות בבתי הספר היסודיים בישראל היא הגדולה ביותר בכל מדינות המערב, ואחת הגדולות בקרב מדינות מתפתחות. הצפיפות בישראל גבוהה במיוחד בבתי הספר העל-יסודיים.

ההשקעה של ישראל בחינוך נמוכה יחסית ל-OECD

ההשקעה בתלמיד בבתי ספר יסודיים ב-2012, בדולרים, במונחי שוויון כוח קנייה (PPP)

מקור: OECD

גת יחד עם יפן עם 27 תלמידים בממוצע בכיתה לימוד. בממוצע, ב-OECD לומדים כ-21 תלמידים בכיתה, וכך גם בארה"ב. בטורקיה, לומדים רק 23 תלמידים בכיתה, ובמקסיקו 20 תלמידים.

3. ניהול גרוע – וכיתות צפופות

אחד הנתונים המפתיעים בדו"חות OECD מצביע על כך שלמרות הצפיפות החמורה במיוחד בכיתות הלימוד, יש בישראל מספיק מורים כדי להקל עליה באופן משמעותי. בבתי ספר היסודיים בישראל יש יחס של מורה אחד לכל 15 תלמידי מידים, ובחטיבת הביניים יחס של מורה אחד לכל 13 תלמידים – יחס דומה לממוצע ב-OECD. המשמעות היא שבאופן תיאורטי, היה ניתן לקיים בישראל

ה-OECD חתום על הנתון הזה שוב ושוב בדו"חות שלו בשנים האחרונות, אך עד כה ישראל נמנעה מלטפל בבעיה. באחרונה הציג שר החינוך, נפתלי בנט, תוכנית חלקית ומי צומצמת להפחתת הצפיפות בכיתות תלת לעד 34 תלמידים בכיתה א', שתיושם בהדרגה בשנים הקרובות – כך שגם בעתיד, הצפיפות תהיה גבוהה באופן משמעותי לעומת המקובל בעולם המערבי.

ב-2013, הצפיפות בכיתות בבתי הספר היסודיים בישראל היתה גבוהה ב-28% מהצפיפות הממוצעת בבתי הספר ב-OECD, וב-40% מהצפיפות הממוצעת באירופה. רק בסין, שבה לומדים 38 תלמידים בממוצע בכיתה בבית ספר יסודי, ובצ'ילה (30 תלמידים בכיתה), הצפיפות בכיתה גבוהה יותר מאשר בישראל, שמדורג

כיתות קטנות של 15 תלמידים בבתי הספר היסודיים – אך בפועל, הצפיפות חמורה לפחות פי שניים ולעיתים אף יותר. בכיתות מסוימות, בעיקר בחינוך הממלכתי באזור המרכז, מצטופפים עד 40 תלמידים בכיתה. נתון זה מצביע על יכולת ניהול נמוכה של המי שאבים במערכת החינוך.

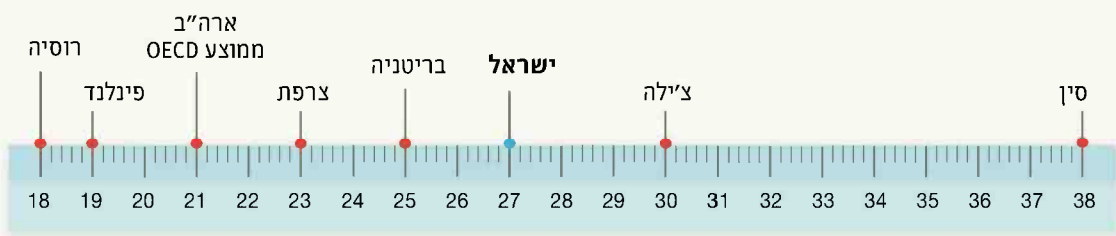
בעוד כיתות רבות בישראל צפופות במיוחד, יש מורים רבים שמלמדים בכיתות קטנות מאוד. לפי בדיקת TheMarker, בשנת הלימודים הנוכחית, בכשליש מכיתות הלימוד בבתי הספר היסודיים לומדים פחות מ-25 תלמידים (לא כולל חינוך מיוחד), וב-14% מכלל כיתות הלימוד לומדים פחות מ-20 תלמידים. הכיתות שבהן הצפיפות נמוכה במיוחד הן בעיקר בבתי הספר הממלכתי-ידיתי, אך גם במוסדות של המגזר הערבי.

הדו"ח מציין כי בכיתות צפופות יש פחות זמן ללימוד משום שהמורים משקיעים יותר זמן בשמירה על הסדר בכיתה. כל תלמיד שנוסף לכיתה בגודל ממוצע גורם לירידה של 0.5% בזמן המושקע בלמידה ופעילויות חינוכיות בכיתה. כצפוי, ישראל היא בין המדינות בעלת מספר התלמידים הגדול ביותר בכל כיתה, עם ממוצע של 30 תלמידים בכיתה בית הספר היסודי והחטיבת הביניים.

4. ההשקעה בתלמידים עלתה, אך נותרה נמוכה

בניגוד לעבר, ההשקעה של ישראל בתלמידים כבר אינה הנמוכה ביותר בקרב מדינות OECD – אך היא עדיין נמוכה. בשנים האחרונות

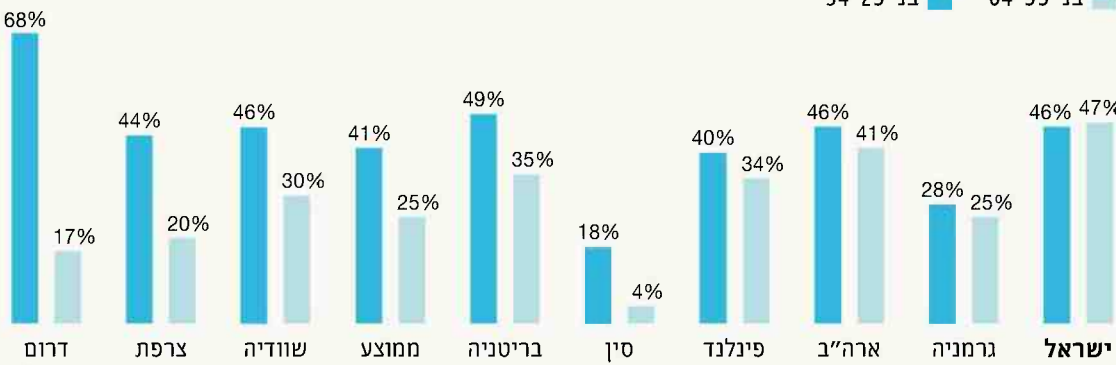
הכיתות בישראל צפופות יותר מספר התלמידים הממוצע בכיתה בבתי ספר יסודיים

האקדמאים בישראל – מבוגרים יותר

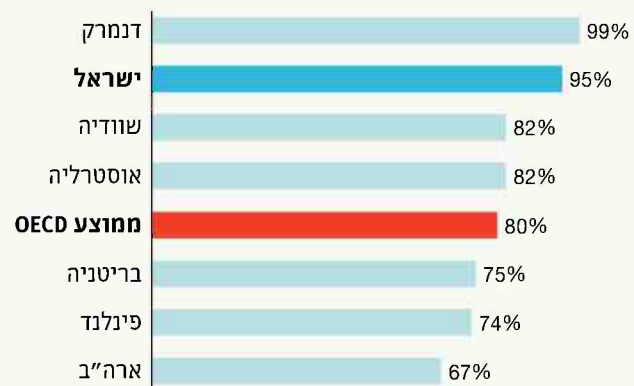
שיעור האנשים בעלי השכלה אקדמית, לפי גילים

בני 34-25 ■ בני 64-55

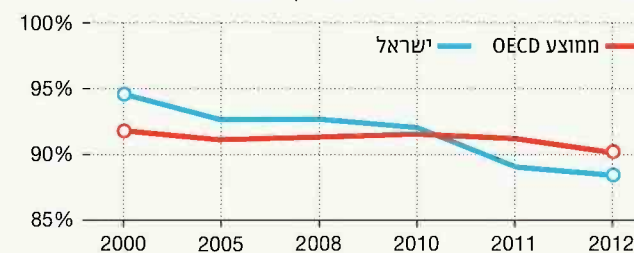
שכר המורים בישראל קרוב לממוצע

שכר יחסי של מורים בבתי ספר יסודיים, כשיעור מהשכר הממוצע של עובדים בעלי השכלה גייל דומים במשק

ההוצאה הציבורית על חינוך – יורדת

ההוצאה על מוסדות החינוך ביסודי, על יסודי ובעל תיכונים כשיעור מכלל ההוצאה הלאומית לאורך השנים

הספר היסודיים משתכרים 27% פחות מאשר עמיתיהם ב-OECD. מורים בחטיבות הביניים משתכרים שכר נמוך ב-33%, ומורים בתיכונים משתכרים שכר נמוך ב-44%. בשנים הקרובות, תיישם המדינה באופן מלא את הסכם השכר עם מורי התיכונים, שיעלה את שכרם בהשוואה לזה שנרשם בדו"ח האחדות של OECD.

בכל מקרה, שכר המורים בישראל גבוה יותר כשמחשבים את השכר בפועל, הכולל גמולים שהם מקבלים כחלק מתנאי העבודה שלהם, שמקינים להם אפשרות ללמוד פחות שעות שבועיות ללא הפחתה משכרם. לפי OECD, שכר המורים בפועל בבתי הספר היסודיים בישראל מסתכם בממוצע ב-36.3 אלף דולר בשנה, בהשוואה ל-41.2 אלף דולר במדינות OECD – פער של 12% בלבד. בניגוד למצב בישראל, למי

שכר הכלכלי העולמי ב-2008 היתה השפעה גם על משכורת המורים במדינות מפותחות, ובישנים שאחרי משכורת במדינות רבות הוקפאו או קוצצו. רק במחצית ממדינות OECD עלה שכר המורים בין 2008 ל-2013, לפי נתוני הארגון. הקיצוצים בתקציבי החינוך גם פוגעים בפעילויות ההכשרה של מורים. לפי נתוני פי"ה, למרות עלייה בהשקעות בטכנולוגיות מידע ותקשורת בבתי ספר במדינות מפותחות, מורים רבים אינם משתמשים בטכנולוגיות אלה, משום שהם חסרים את הכלים המתאימים לכך. בקרוב יפורסמו נתוני הפי"ה של המבחנים הבינלאומיים העדכניים. המשך בעמ' 12

לבין מורים במדינות מפותחות גבוהים בעיקר אצל מורים צעירים וחדשים במערכת, אך הם נמוכים כשמדובר במורים ותיקים. הפער בשכר בין המורים בשיא הוותק בבתי הספר היסודיים לבין מורים מתחילים בישראל הוא הגבוה ביותר, פרט ליפן ולוקסמבורג, ומסתכם ב-32 אלף דולר בשנה (כמור נחי שוויון כוח קנייה).

כך למשל, ב-2013 המשכורת ההתחלתית של מורה בבית ספר יסודי בישראל היתה 27.5 אלף דולר בשנה – נמוכה ב-8% מהשיעור הממוצע של מורה מתחיל ב-OECD (29,806 דולר בשנה). בשיא הוותק, אותו מורה ישתכר בישראל 51.8 אלף דולר בשנה – שכר גבוה ב-6% משכר עמיתו בעל ותק דומה ב-OECD. השכר הממוצע למורים יסודיים בשיא הוותק במדינות החברות בארגון גוון מסתכם ב-48.7 אלף דולר בממוצע בשנה.

לפי נתוני הארגון, בין השנים 2005 ל-2013 שכר המורים בישראל עלה בשיעור גבוה באופן משמעותי מאשר במדינות הארגון, שבכמה מהן הוא אפילו ירד בעקבות המשבר הכלכלי. בבתי הספר היסודיים בישראל עלה שכר המורים ב-26%, לעומת גידול של 3% בממוצע במדינות OECD. שכר המורים בחטיבות הביניים עלה ב-19%, לעומת עלייה של 2% בממוצע ב-OECD, ושכר המורים בתיכונים עלה ב-10% לעומת עלייה של 1% במדינות OECD. נתונים אלה מתייחסים לשכר ריאלי של מורה בעל ותק של 15 שנה במשרה מלאה.

עם זאת, שכרם הממוצע של מורים בישראל נותר נמוך. מורים בעלי ותק ממוצע של 15 שנה בבתי

מנתוני הארגון עולה דווקא נתון מעודד ביחס לשכר המורים: הפער בינו לבין שכר האקדמאים בישראל נמוך יותר מאשר במדינות OECD. לפי נתוני OECD, בהתחשב בשכר הנמוך יחסי של עובדים אקדמאים בישראל, למורים בשיא וותק יש דווקא יתרון על עמיתיהם בחו"ל. כך למשל, שכרם של מורים בבתי ספר יסודיים בארה"ב הוא 67% בלבד מהשכר הממוצע של עובדים בעלי תואר ראשון בארה"ב ו-79% מהשכר הממוצע ב-OECD. בישראל, שכר המורים האקדמאים בבתי הספר היסודיים שווה ל-96% משכר עובד בעל השכלה אקדמית. במדינות OECD, שכר המורים בתיכונים מהווה 85% משכר בעלי תואר ראשון במדינות הארגון, ואילו בישראל הוא 91% מהשכר.

7. מורים צעירים משתכרים הרבה פחות מהוותיקים

מנתוני הארגון עולה כי גם כשבוחרים את השכר המדווח של המורים, מסתמן כי סוגיית שכר המורים בישראל נפתרה בעקבות גידול משמעותי בשכרם בשנים האחרונות, בעיקר למורים ותיקים. ואולם נוצר עיוות בנתוני השכר, שיוצר פערים עצומים בין שכרם של מורים ותיקים לשכר המורים הצעירים בישראל, וגורם ליצירת מורי דור א' בעלי ותק, שמקבלים שכר גבוה, ומורי דור ב' צעירים, שמקבלים שכר נמוך במיוחד. כיום שכר המורים עדיין נמוך ביחס לשכר ב-OECD, אך נתוני הארגון גוון אינם כוללים את עליית השכר בישראל בשנתיים האחרונות. הנתונים מצביעים על כך שפיצוי השכר בין המורים לישראל

במדינות OECD (5.2% בישראל לעומת 7.9% ב-OECD ב-2000), ב-12 השנים שלאחר מכן, הם הגדילו את השקעתם על חשבון המדינה – וכיום מממנים 11.1% לעומת 9.4% מההורים ב-OECD. במדינות רבות ב-OECD, המדינה אחראית על מימון החינוך, וההורים משתתפים בשיעור נמוך בהרבה, או כמעט שאינם משתתפים כלל. כך למשל, בשוודיה המדינה מממנת 100% מהחינוך – וההורים מממנים 0%; בפינלנד, המדינה אחראית על מימון 99.3% מהחינוך, וההורים על 0.7% בלבד; באירלנד ההורים מממנים 4.3% בלבד, ואפילו בארה"ב, שיעור המימון הפרטי נמוך מאשר בישראל – והוא מסתכם ב-8%.

6. שכר המורים גבוה בהשוואה לשכר האקדמאים

בשנים האחרונות נפתרה סוגיית שכר המורים בישראל, שבעבר נחשב נמוך במיוחד בהשוואה ל-OECD, בזכות הסכמי השכר שנחתמו עם המורים מאז 2008 ("אופק חדש" ו"עוז לתמורה"), שהיו אחד הגורמים העיקריים לתוספת התקציבים למערכת החינוך בישראל. נתוני הארגון מצביעים על צמיחה של שכר המורים בשיעור הפער עדיין קיים, אך לאו דווקא מפני שישראל משקיעה פחות במורים, אלא מכיוון שהשכר הממוצע של אקדמאים בישראל נמוך מהשכר של אקדמאים במדינות OECD – כלומר, השכר הממוצע של כלל העובדים האקדמאים בישראל נמוך מהשכר הממוצע ב-OECD.

גון. עם זאת, לאור הגידול בתקציבי החינוך בשנים הקרובות, פערים אלה צפויים להצטמצם בקרוב. בארגון מציינים כי ההשקעה של מדינות רבות בחינוך ירדה בין 2010 ל-2012 – בין השאר, כתגובה מאוחרת למשבר הכלכלי העולמי של 2008. מדינות OECD הוציאו בממוצע ב-2012 5.3% מהתמ"ג שלהן על מערכת החינוך. ב-11 מדינות ההשקעה היתה גבוהה מ-6% מהתמ"ג. בישראל, ההשקעה בחינוך עולה על 6% מהתמ"ג – אך בניכוי מקורות פרטיים, היא נמוכה מ-6%.

5. ההשקעה הפרטית עולה: ההורים משלמים יותר

"האיזון בין ההשקעה הפרטית והציבורית בחינוך הוא חשוב. מימון פרטי מגיע בעיקר ממשקי הבית, ומעורר חששות לגידול האי-שוויון בחינוך", נכתב בדו"ח OECD. בישראל, לפי נתוני הארגון, ההשקעה הפרטית בחינוך – כלומר, ההוצאה של משקי בית על חינוך – זינקה והכפילה את עצמה. על פי נתוני הארגון ב-2012, מימון משקי הבית וגופים פרטיים בישראל 11.1% מכלל ההוצאות על חינוך במדינה – פי שניים מההוצאה הפרטית ב-2000, שהסתכמה ב-5.2% בלבד. במקביל, המדינה נסוגה מהאחריות שלה לחינוך, ומממנת פחות ופחות ממנו: ההשקעה הציבורית בישראל בחינוך ירדה מ-94.8% ב-2000 ל-88.9% ב-2012. נתוני הארגון מגלים כי בעוד שבתחילת שנות ה-2000 ההורים בישראל מימנו חלק קטן יחסי ממערכת החינוך, ואף פחות מאשר הורים

הפנתה המדינה תקציבים נוספים למערכת החינוך, וההשקעה בכל תלמיד עלתה באופן משמעותי בהשוואה למדינות אחרות.

בין 2005 ל-2012 גדלה ההשקעה בתלמיד בישראל ב-38%, לעומת גידול של 21% במדינות OECD. באותן שנים, ישראל דירגה במקום הראשון בגידול במי שפר התלמידים בקרב כל מדינות OECD. לפי הנתונים של OECD מ-2012, למרות הגידול, ההשקעה בתלמידים בישראל נותרה נמוכה יחסית, אך הנתונים אינם כוללים את תוספת התקציבים הגדולה במיוחד שהופנתה למערכת החינוך מאז, כדי ליישם את התוכנית לחינוך חינם לגילי 3-4 וכדי לעמוד בהסכמי השכר המלאים עם המורים – תוספת שהסתכמה במייליארדי שקלים.

לפי הערכות, כיום ההשקעה בתלמידי ישראל קרובה עוד יותר להשקעה הממוצעת ב-OECD, אך למרות זאת, מערכת החינוך אינה מצליחה לשפר את הישגיה. ב-2012, ישראל השקיעה בכל תלמיד כ-6,900 דולר בממוצע בשנה (במונחי שוויון כוח קנייה בינלאומיים – PPP) – השקעה נמוכה ב-16% מהממוצע ב-OECD. ארה"ב, לעורמת זאת, משקיעה בכל תלמיד קרוב ל-11 אלף דולר בשנה, ובריטניה כ-10,000 דולר בשנה. בבתי הספר העל-יסודיים, ישראל משקיעה 40% פחות מהממוצע ב-OECD – 5,689 לעומת 9,518 דולר בשנה. הסיבה העיקרית להוצאה הנמוכה על תלמיד בישראל בהשוואה ל-OECD היא שכר נמוך של המורים ביחס לממוצע במדינות הארגון, ומספרם הגבוה של תלמידים בישראל לעומת שאר מדינות הארגון.

OECD: ההישגים של תלמידי ישראל תקועים

המשך מעמ' 7

התלמידים בישראל נמצאים בכיתות הלימוד הרבה יותר שעות מתלמידיים בגיל זהה במדינות מפותחות. בכתי הספר היסודיים לומדים 5,831 שעות בשנה – מספר שעות הלימוד הגבוה ביותר, פרט לאוסטרליה, צ'ילה ודנמרק, ודומה לזה שבארה"ב, שם תלמידים לומדים 5,802 שעות לימוד בשנה.

בפינלנד, שנחשבת לבעלת מערכת החינוך הטובה בעולם, לומדים רק 3,794 שעות בשנה – ולתלמידים יש הרבה יותר זמן פנוי. תלמידי ישראל לומדים אפילו יותר שעות מאשר בסין, הידועה במערכת החינוך הנוקשה שלה. נתוני OECD מצביעים גם על כך שבשאר מלמדים יותר מתמיקה מאשר במדינות הארגון – ועדיין ההישגים במדינה נמוכים באופן משמעותי ממדינות אחרות. זאת, ככל הנראה עקב שיטות הוראה מיושנות, השקעה נמוכה בתלמידים מוחלשים בציבור הערבי, אקלים בעייתי בבית הספר וייתכן שגם עקב איכות נמוכה יותר של כוח ההוראה והצפיפות בכיתות.

בנוסף, המורים בישראל לא תמיד מלמדים יותר מאשר בשאר ה-OECD, ולעתים גם להפך. השעות בהן מורה חייב להיות נוכח בבית ספר יסודי בישראל מסתכמות ב-1,225 שעות לעומת 1,196 שעות בממוצע ב-OECD, והוא מלמד 840 שעות לעומת 772 שעות ב-OECD. בתיכונים מורה חייב להיות נוכח במשך 811 שעות בישראל לעומת 1,135 שעות בממוצע ב-OECD, והוא מלמד 570 שעות לעומת 643 שעות ב-OECD.

בנוסף, בגלל יכולתו הנמוכה לנהל את כוח האדם שלו, המשרד מממן במיליוני שקלים מדי שנה "שעות פרופסיונאליות" – משכורות שניתנות למורים שכלל לא מלמדים, מכיוון שלא נמצא עבורם בית ספר או מכיוון שאינם נדרשים או נמצאו לא מתאימים להוראה.

ליאור דטל